

**Augustini Barbosae ... Collectanea doctorum tam
veterum, quam recentiorum, in ius pontificium universum**

In Qvo Dvo Piores Decretalivm Libri Continentvr

Barbosa, Agostinho

Lugduni, 1669

25. De exceptionibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95263](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-95263)

604 Collectanea Doct. in lib. II. Decretal.

5 *Actore nil il probante reus absoluatur.*
 6 *Iruramentum suppletorium quando deferendum reo, & non actori ostenditur.*
 7 *Iruramentum suppletorium datur in matrimonialibus causis, vbi adest plusquam semiplena probatio.*

Mascard. de probat. concl. 103. n. 5. Setser. de iuramentis. lib. 4. c. 14. sub n. 12. Mancin. in simili tract. p. 2. art. 6. n. 10. vbi declarat, nisi esset in matrimonio clandestino, quia tunc iruramentum etiam in supplementum non defertur, etiam quod fuerit plusquam semiplenum probatum.

CAP. Iruramentum. XXIV. & fin.

1 *Iruramentum litis decisorum à indice delatum sine iusta causa recusari non potest, delatum vero à parte licite recusatur; in actione vero famosa non licet reo deferre iruramentum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiqu. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Panorm. Anch. Host. Henric. Boich. Bald. Butr. Guid. Papae. Mart. Vran. Alex. de Neu. Cujac. Vin. in ratione. secundi libri iuris Pontif. pag. 134. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 300. remissiū Ximen. in concord. p. 1. & 2.*
 2 *A te parti delatum, &c.] An, & quando, & ex quibus causis index alteri ex partibus iruramentum deferre possit, vide Menoch. de arbitr. casu 190. & de 3. præsumpt. lib. 1. præf. 82. & 83. Et quid si pars peieratur in huiusmodi iruramento litis decisorio, an possit fieri querela, seu accusatio, vide Donel. comment. iuris Civilis. lib. 24. c. 9. col. 1. Fachin. controv. iuris, lib. II. c. 28. Caroc. de iuram. decisiō, 3. p. 9. prīnc. n. 6. Guttier. de iuram. confir. p. 3. c. 7. à n. 10. Cald. Pereira de empt. c. 19. n. 24. Melch. Phœbēs Lusit. decis. 69. n. 7.*
 3 *Nec licet commento famosa actione, &c.] Notatur ad hoc quod si famosa actione agatur, tunc in iurandum delatum referri non potest, ne minus si illud index detulerit, vt per Galganet. de iure publico, lib. 2. tit. 34. n. 5. & ideo in causa famosa iruramentum in supplementum probationis non defertur, vt dixi in collect. ad c. 2. n. 48. sup. de probat.*

S. Sanè.

Actore nil probante reus est absque omni onere absoluendus; si vero est præsumptio pro actori, defertur iruramentum reo ad ostendendam suam innocentiam, & si index consideratis circumstantiis personatum, & causa indicet actori deferendum, illi, & non reo dare debet. Colligunt Doctores in principio textus citati.

5 *Hanc eandem conclusum, quod eius primam partem ex hoc text. desumunt Duen. reg. 12. Menoch. de arbitr. casu 98. n. 16. Clar. lib. 5. §. fin. 9. 6. n. 1. Seraph. de præiug. iuram. priuile. 24. n. 1. Mascard. de prob. concl. 36. Surd. de alimentis, tit. 9. 9. 12. n. 7. cum seqq. & c. 5. 32. n. 1. Flamin. de resign. lib. 11. q. 14. n. 10. Cardos. in præzi iudicium, verbo, actor, n. 4. Flores ad Gam. decis. 3. 6. n. 2. plures refert Cened. ad Decret. collect. 1. 25. n. 1. quibus adde Couar. var. lib. 1. c. 1. n. 8. Trentacinq. var. lib. 2. tit. de probat. refol. 2. n. 1. & n. 16. Mendez à Castro in præzi Lusit. lib. 5. c. 1. n. 9. 5. & alios plures relatios in libello de principiis utrinque iuris, lit. A. n. 30.*

6 *Reo deferri potest.] Notatur ad hoc quod iruramentum suppletorium deferendum est reo, & non actori, quando actor pro se vnam probationem habet, & reus alteram, cum index propensio esse debeat ad liberandum, vt per Mascard. de probat. in proem. q. 9. n. 2. 9. Menoch. casu 109. n. 19. quos refert patens meus in remissi. ad Ordin. Regiam Lusit. lib. 4. tit. 5. 2. in prime.*

7 *In gl. fin. Notatur ad hoc quod iruramentum in supplementum probationis datur in matrimonialibus causis, vbi adest plusquam semiplena probatio, vt per Franc. Molin. de iuris nupt. lib. 1. comp. 15. n. 5.*

De Exceptionibus.

TIT. XXV.

VER hanc rub. scripterunt Zabarell. Ioan. Andr. Anan. Butr. Anch. Alex. de Neu. Panorm. Dec. Felin. Mar. Socin. Guid. Papae. Manua. Petr. de Rauen. in compend. iuris Canon. Ioan. de Londr. in breviario sanctorum Canon. fol. 171. Martin. Mesnart. in epitom. Decret. fol. 79. Dan. Venator. in analysi methodi iuris Pont. à pag. 284. Goffred. & Host. in summ. huius tit. Alex. Caffan. & Anafal. German. in paratilis ad quinque libros Decret. sub hoc tit. & tom. 4. repet. super iuris Canon. ad secundum Decretalium librum, Petr. Paul. Par. Lancel. in Institut. Canon. Canis. in summ. iuris Canon. Cafarel. in extrom. eiusdem iuris, nouissime Ioan. Honor. lib. 2. summ. in Decretal. Barthol. Carthag. in expost. tit. iuris Canonici omnes sub hoc tit.

De materia huius tit. ex professo tractant Innocent. I. V. tom. 3. tr. Doct. p. 1. fol. 104. Lanfranc. ab Oriano eod. tom. 3. p. 2. fol. 105. Nepos de Monte Albano eod. tom. 3. p. 2. fol. 105. De exceptionibus, & actionibus, quas ad proxim. Curiarum maximè in Francia vigentem faciunt, agit Petr. Rebuff. qui etiam declarat arborum exceptionum.

De exceptionibus, quæ oriri possunt tam ab intericto, quam ex testamento, differit Paul. Aemilius Gallus.

De exceptionibus impeditibus litis ingressus agunt M. Anton. Blanchus tom. 3. r. Doct. p. 1. fol. 138. Martin. de Fano eod. tom. 3. p. 2. fol. 102.

De exceptionibus indicij, & reprobationibus testimoniis tractat ex professo Bagarotus.

De exceptionibus dilatoris agitur apud Lusitanos in Ordin. Reg. lib. 3. tit. 49. & apud Castellanos 1. 8. cum seqq. tit. 3. p. 3. agunt etiam Maranta. de ordine indic. p. 6. memb. 9. Menoch. de arbitr. casu 240. Soar. de Pace in præf. tom. 1. temp. 5. n. 14. cum seqq. Rebuff. de except. à n. 2. 40. Cur. Philip. p. 1. §. 13. dilatorias, Bernard. Muscatel. in præzi area Civilis Neapol. p. 3. gloss. dilatorias, Fr. Ludou. Miranda de ordine indic. q. 20. art. 1. Alexand. Trentacinq. var. lib. 2. tit. de except. pag. 97. Amat. Roderic. in præf. de modo, & forma videndi, seu examinatione processum, c. 5. à n. 5. 8. Camil. Borrel. in summ. omnium decis. tit. 48. de except.

De exceptionibus peremptoriis agunt Lusitanani in Ord. Reg. l. 3. tit. 50. Rebuff. de except. a. n. 42. 5. Soar. de Pace d. p. 1. temp. 7. Bernard. Muscatel. p. 4. verbo, peremptoria, Cur. Philip. p. 1. §. 15. Fr. Ludou. Miranda d. q. 20. Mendez à Castro in præzi Lusit. lib. 3. c. 4. Salgado de protest. Regia tom. 1. p. 4. c. 7. ex n. 6. 5.

S V M M A R I V M.

1 *Testis si de criminis contra eum excepto convincitur, vel alias consilii appetit, repellitur à testimonio, sed de criminis non punitur, si non tangit negotium principale.*

2 Obiellio

De Exceptionibus, Tit. XXV. 605

- 2 *Obiectio aduersus testes proponenda sunt ante sententiam.*
- 3 *Macula repellit testem.*
- 4 *Testis contra quem opponitur non debet multari pena ordinaria.*
- 5 *Confessus crimen causam tangens, de quo excipitur, potest puniri ordinarie.*
- 6 *Canores in decreto conscripti à Gratiano authenticis non sunt.*
- 7 *Exceptio quasi peremptoria dicitur, qua contra testes opponitur.*
- 8 *Index recusatus potest compelli respondere super articulis suspicionum.*
- 9 *Sacerdotis solo dicto creditur quoad probandum aliquem paenituisse.*

C A P. Denique. I. Cœlest. III.

- 1 *Exceptio fieri potest de crimine contra testes, & si de eo fuerunt iam conuicti, vel confessi, vel nunc crimen probatur, reiiciuntur à testificando, quia testes debent esse absque infamia, vel suspicione, vel manifesta macula; tamen pro illo crimini probata non puniuntur, quia non præcessit accusatio, sed sola exceptio, & ideo satis est si repellantur, præsumtum si crimen non videtur tangere causam. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Innoc. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Henric. Boich. Butr. Anch. Bald. Panorm. Felin. Dec. Guid. Papæ. Martin. Vran. Alex. de Neuo. Mant. Cujac. Viuian. in rationali secundi libri iuris Pontif. pag. 238. Alagon in compend. iuris Canon. pag. 302. & tom. 4. repet. in iure Canon. ad secundum Decret. lib. Petr. Paul. Paris. remissum Casal. in annos. & Ximen. in concord. p. 1. & 2. referunt ab Anton. August. collect. 3. Decret. lib. 2. tit. 1. c. 1. nouissimè I. de Valboa in annis Academ. prælect. Salmant. tom. 1.*
- 2 *Antequam causa per sententiam, &c.] Notatur ad hoc quod aduersus testes obiectio, & vita proponenda sunt ante sententiam, ut per Cou. practic. c. 18. n. 5. ver. quinto.*
- 3 *Vel manifesta macula, &c.] Notatur ad hoc quod macula repellit testem, ut per Cou. d. c. 18. n. 1. ver. secundo illud. Clar. lib. 5. §. fin. q. 24. n. 10. Rebuff. in tract. except. n. 4. §. 1. cum seqq.*
- 4 *Penæ ordinaria, &c.] Notatur ad hoc quod testis contra quem opponitur, non debet multari pena ordinaria, quia sufficit eum repellere a testimoniis, ut per Rebuff. in tract. de reprobatione testimoniis, n. 3. 54. Fachin. contro. lib. 13. c. 43. quicquid alter sentiat Farin. in præcipi. crimini. p. 3. q. 8. 1. n. 266. cum seqq.*
- 4 *Multari non debent, &c.] Collige ex text. probata criminis exceptio contra testem illi non esse puniendum, idem probant text. in c. 2. ver. quemadmodum de ord. cognit. & in 1. Lucius 21 ff. de iis, qui notantur infam. glori. verbo, penæ. Innoc. Abb. & Bald omnes n. 1. Imol. n. 5. Dec. n. 4. & alij in presenti, refoluntur DD. in c. 1. super his, & in c. 2. de confess. Bald. in 1. Presbiteria 1. n. 12. C. de Episc. & Cleric. Rom. in 1. cum mulier. col. 2. ff. soluto matr. Boff. in pract. tit. quemadmodum procedatur per exceptio. a. n. 2. Clar. 5. fin. q. 19. n. 2 latè D. Barbol. in 1. viro à n. 8. ff. soluto matr. Sed obstat maximè quid delicta vbiunque & vndeunque confiterintur punienda sunt per iudices cōpetentes, ut probat text. in cap. eccl. ibi, vndeunque clarurim. 24. q. 3. & in c. vii famæ de sent. excom. Obstat etiam text. in c. 2. de confessis, vbi testis, qui confessus fuit crimen à se factum, & per litigatè oppositus, penæ priuationis officij, & beneficij puniuntur. Vnde nonnulli, quos refert Garc. reg. 113. n. 1. putat faciendam esse differentiam inter causam, quo constat*

Tom. I.

Eee 3 aliquod

aliquid iudicium fuisse institutum contra illum contentem, saltem iudicium inquisitionis, siquidem in illa pena ordinaria impositione sunt termini habiles quales dantur si iudicium institutum proponatur, iuxta sup. resoluta. Vel forsitan melius tentari potest text. illum solum voluisse confirmare confessum in iudicio crimen simoniae deponendum esse; de modo autem confessionis nihil dispositum, sed necessarium & legitimum supposuit, idque colligitur manifeste cum textu sub rubr. de confessis politus sit, & solum intendat sub ead. rubr. de confessione tractare, quia legitime facta reputatur, ut per illam penam aliqua imponatur si interueniente iudicio & competenti per modum legitimum facta sit.

5 *Præsentis ubi crimen, &c.*] Ergo testis confessus crimen caufam tangens, de quo excipitur contra eum, puniri potest ordinariè, ut per Duen. reg. 2. 2. 6.

6 In gloss. *Accusari*, ibi, secundum canonem sufficit, si probetur criminofus. Ergo huiusmodi canones conscripti à Gratiano in libro *Decreti*, ex voluminibus DD. authenticis non sunt, ut per Marant. de ordine indic. p. 3. n. 3. 8. de quo tamen latè dixi ad proem. *Decreti*.

7 In gloss. *Per sententiam*. Notatur ad hoc quid quasi peremptoria exceptio dicitur, que contra testes opponitur: quia directè non permit intimationem aduersari, sed per obliquum, némpe sublata probatio ne ius partis inuile remanet, ut per Rebuff. in tract. de except. n. 4. 47.

8 In gloss. *Sine confessi*, ibi, & argumentum. &c.] Notatur ad hoc quid iudex recusatus potest compelli respondere super articulis suspicionum, ut per Rebuff. ad leges Gallie, tit. de recusat. art. 1. gloss. 3. num. 5. Auffer. de recusat. q. 9. Carrasc. in explicat. ad alias leges non recip. o. 9. n. 3. 4. Ordin. Reg. Lufit. lib. 3. tit. 21. s. 1. & apud Caffellanos l. 7. tit. 10. lib. 2. non recipil. Limita nisi recusaretur ob crimen, quia tunc non tenetur se ipsum prodere, Auffer. d. q. 9. ad fin. Thesaur. dec. 6. Cur. Philip. p. 1. 8. 7. n. 2. 5. Morl. in emporio iuris, p. 1. tit. 2. prelud. num. vols. Carrasc. d. c. 9. n. 3. 4. 5. Limita etiam si positiones suspicionis contineant turpitudinem, quia non tenetur recusatus illis respondere, gloss. verbo, *acquisiti*, in l. quis iurasse, §. qui pater, ff. de iure iur. Padil. in l. 2. n. 5. 9. C. de refind. vend. Ioan. Garc. reg. 3. 9. n. 1. 1. Azeued. l. 1. n. 1. tit. 7. lib. 4. non recip. Lirista denique in criminosis, Perez l. 2. verbo, *pro confesso*, sit. 4. lib. 3. *Ordinam*.

9 In gloss. *Innocentes*, in fine, ibi, & hoc probare possunt per *Sacerdotem suum*. Notatur ad hoc quid solo dicto Sacerdotis creditur quod probandum aliquem potiusse seu penitentiam egisse, ut per Nau. in cap. *Sacerdos*, n. 1. 2. 6. & 1. 5. 1. de pœnit. dist. 6. nonne Ioan. Valer. de differentiis inter virumque forum, verbo, testis, differ. s. verf. decimò fallit.

S V M M A R I V M.

1 *Reo excipiente de excommunicatione contra actorem non obstat communionis replicatio.*

2 *Excommunicationis non compensantur adiunicem.*

3 *Loquutio cum excommunicato prohibetur.*

4 *Excommunicationis minor priuat participationem Sacramentorum, non autem hominum communionem.*

C A P. A nobis. II. Innoc. III.

1 *Q*uando Mænius, qui communicavit scienter cum Titio maiori excommunicatione ligato & accusatus ab eodem Titio, excipit illum esse taliter

excommunicatum, si Titius ierum excipiat contra Mænius, quia communicavit cum illo, prima exceptio valet, quia maiori excommunicatione ligatus non potest accusare: secunda non valet, quia excommunicatus minori excommunicatione prohibetur tantum à perceptione Sacramentorum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Hoff. Henric. Boich. Anch. Butr. Felin. Bald. Panorm. Martin. Vran. Alex. de Nevo. Cujac. Viu. in ratione. 2. libri iuris Pontif. pag. 2. 3. 5. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 30. 3. remissiù Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Ant. Aug. collect. 3. *Decret. lib. 2. tit. 1. 6. 1. nouissimè Io. de Valboa vbi sup.*

Collige ex text. quoad titulum excommunicatiōnes non compensari adiunicem, itavt excommunicatus nec contra alium excommunicatum agere possit, ut per Bald. hic n. 2. & Dec. n. 3. Peregr. de iure fisci, lib. 2. tit. 1. n. 1. 3. Carol. de Graff. de except. extemp. 4. n. 4. Anton. Riecl. de iure person. exira gremium Ecclesie existē. lib. 4. c. 3. 1. n. 1. 4.

Cum primus à communione fidelium sit exclusus.] Er. 3 go prohibetur loquatio cum excommunicato, ut per Vgol. de censur. tab. 2. c. 2. 3. §. 1. n. 7. Valer. Regin. in praxi fori pœnit. lib. 3. 2. n. 6. 8.

Secundus verò tantum, &c.] Notatur ad hoc quid excommunicatio minor priuat participatione Sacramentorum, non autem hominum communionem, ut per Abb. in cap. *intelleximus*, n. 1. 4. de iudic. vbi Felin. n. 1. & Dec. n. 3. 2. Pontan. de solitis, lib. 3. c. 2. Surd. aliment. iii. 8. præul. 8. 3. n. 7. Peregr. d. tit. 1. n. 4. Farin. in praxi crimin. p. 1. q. 12. n. 3. 2. Bernard. Graue. ad prædict. Camera Imper. lib. 1. concl. 9. confid. 2. n. 7. Anton. Ricc. d. c. 3. 1. n. 3. 2.

S V M M A R I V M.

1 *Beneficia plura habens non potest opponere contra alium de pluralitate beneficiorum, & n. 2.*

3 *Papa certiori tacite dispensare si facit alium scienter cum inhabili, ad cuius validitatem est necessaria dispensatio.*

C A P. Cūm Ecclesiasticæ. III.

Beneficia plura habens non potest opponere contra alium de pluralitate beneficiorum, præterim si est in possesione. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Bald. Panorm. Henric. Boich. Butr. Felin. Dec. Anch. Martin. Vran. Alex. de Nevo. Cujac. Viñian. in rationali secundi libri iuris Pontif. pag. 2. 40. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 30. 3. & tom. 4. reper. in iure Canonico ad librum secundum Decret. Petr. Paul. Paris. remissiù Ximen. in concord. p. 2. refertur ab Ant. Aug. collect. 3. *Decret. lib. 2. tit. 1. 6. 2. 1. nouissime Ioan. de Valboa vbi sup.*

Hanc eandem conclus. ex hoc text. defensum D. Bart. b. in l. viro, arque uxore, n. 1. 7. ff. solu. maritum.

In gloss. *Opponere*. Collige ex glos. *Summum Pont. 3 censeri tacite dispensare si facit actum scienter cum inhabili, ad cuius validitatem est necessaria dispensatio*, ut per Bart. in l. quidam, n. 2. ff. de iudic. Bald. in l. *Imperialis*, §. 1. C. de nupt. Abb. in cap. si quando num. 3. de rescript. vbi Felin. num. 6. & Dec. num. 5. *Gigas de pension. quæst. 1. 6. ex num. 1. 2. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 1. 5. num. 3. 3. Gom. in reg. de non tollendo iure quæst. quæst. 1. 8. versic. tamen istis non obstantibus, vbi inquit quid ad hoc ut Papa videatur per actum, quem facit, dispense*

De Exceptionibus, Tit. XXV. 607

dispensare, sex requisita sunt necessaria. Primum quod Papa sciat factum, & ex illo iuris dispositionem. Secundum quod pariter sciat esse opus in illo facta dispensatione. Tertium quod ex certa scientia affirmatum actum faciat, & illum exprimat. Quartum quod de causa motu dispensationis cognoscatur. Quintum quod ex eius actu tertius non laedatur. Sextum quod si laedatur debeat regula derogari.

S V M M A R I V M .

- 1 Index statuere debet tertium ad omnes dilatoria proponendas, post quem excipientem non audier, nisi in tribus casibus hic exceptio.
- 2 Exceptiones dilatoria nulla opponere potest post terminum certum à indice praesumtum, etiam si lis non sit contestata.
- 3 Exceptio dilatoria ante litem contestatam opponenda est.
- 4 Excusio exceptio vti dilatoria ante litem contestatam opponenda est.
- 5 Spoliationis exceptio vti dilatoria ante litem contestatam opponenda est.
- 6 Contingentia causa non dividenda exceptio vti dilatoria ante litem contestatam, opponenda est.
- 7 Exceptio, Tua non interest, vti dilatoria ante litem contestatam opponenda est.
- 8 Exceptio litis pendentis vti dilatoria ante litem contestatam opponenda est.
- 9 Continuax litis pendentia exceptionem allegare non potest.
- 10 Litus pendentia quando inducatur ex citatione, ostenditur.
- 11 Exceptio dilatoria statim, & incontinenti post terminum elapsum, aut litem contestatam opponi potest.
- 12 Exceptio dilatoria si pars ignorauit sibi competere tempore termini, potest post terminum opponere.
- 13 Exceptio defecuum persona indicis responsum potest opponi post litem contestatam.
- 14 Exceptio vti quis non conueniatur ultra quam facere potest, opponi potest post litem contestatam.
- 15 Exceptio attentatorum potest opponi post litem contestatam.
- 16 Exceptio inuentarij potest opponi post litem contestatam.
- 17 Ineptitudinis libelli exceptio potest opponi post litem contestatam.
- 18 Exceptio quid debent dari alimenta, potest opponi post litem contestatam, & n. 19.
- 20 Tempus ad producenda instrumenta currit à die notitiae.
- 21 Exceptio dilatoria, que lice iam contestata incipit competere, potest tunc opponi non obstante termino finito.
- 22 Recursio iudicis ante alias exceptiones proponenda est.

C A P . Pastoralis. I V .

- 1 Vdex assignare debet certum tempus ad probandum omnes exceptiones dilatoria, quo transacto partes non possunt amplius proponere, nisi prius illas fuerint protestata, vel aliqua de novo competens orta fuerit, vel si iure postmodum peruenisse ad notitiam suam. Colligunt ex Ordinat. Abb. antiqu. Innocent. Collect. Zabarel. Bellam. Ioan. Andri.

Imol. Anania, Hostiens. Anch. Butr. Bald. Panorm. Henric. Boich, Dec. Mantu. Felin. Martin. Vran. Alexand. de Neuo, Cnjac. Viuan, in rationali secundi libri iuris Pontificij, pag. 241. Alagona in compendio iuris Canonici, pag. 303. & tom. 4. repet. in iure Canonico ad secundum librum Decretal. Petr. Paul. Paris. remissum Casal. in annet. & Ximen. in concord. part. 1. & 2. refertur ab Anton. August. collect. 3. Decretal. lib. 2. tit. 16. cap. 3. nouissime Ioan. de Valboa vbi supra.

Vt infra certum tempus à indicis assignandum, &c.] Post terminum certum à indice praestitutum nullus dilatoria exceptions opponere poterit, etiam si lis non sit contestata, vt refoluit Rebuff. in tract. ex opt. num. 395, cum seq. Quo quidem termino à iudice non assignato de iure exceptions dilatoria ante litem contestatam proponenda sunt, vt probant text. in l. empionem, C. de probat. & in l. fin. C hoc tit. constitutum est apud Lusitanos in Ordin. Regia lib. 3. tit. 40. §. 3. vbi parens meus, & apud Castellanos l. 9. tit. 3. partit. 3. vbi Greg. & l. 1. tit. 5. lib. 5. sive recop. vbi Azened. docent Marant. de ordine ind. part. 6 membro 9. num. 7. Rebuff. in tract. huius tit. n. 365. Surd. decis. 44. num. 20. Mascard. de probat. concl. 690. Soar. de Pace in tract. tom. 1. part. 1. temp. 5. num. 5. n. 4. & 15. Ludou. Miranda de ordine iudicario, queft. 20. tari. 1. concl. 3. Cardos. in praxi indic. verbo, exceptio, n. 11. Bernard. Muscatel. in praxi aerea ciuiti Neapol. part. 3. gloss. dilatoria, num. 16. Amator. Roder. de modo, & forma videnti, seu examinandi processum, cap. 5. num. 56. & 60. Camill. Borrell. in summa omnium decisionum, tit. 48. num. 62.

Amplia primò conclusionem illam, quod exceptio dilatoria de iure ante litem contestatam proponenda est, vt procedat in exceptione excusione, quam quidem vti dilatoria ante litem contestationem propoundendam esse tenent Euerat. in locis legalibus, loco 1. n. 5. vers. & rario est, Rebuff. in tract. huius tit. n. 366. Rota. Genuen. de mercatura, decis. 78. n. 4. & 6. Menoch. cons. 60. n. 12. Bursat. cons. 48. n. 14. Ant. Gabr. commun. lib. 3. sub tit. de fideiisfforibus. concl. 1. n. 22. & 2. Cacher. Pedemont. decis. 44. n. 13. Bertazol. in tract. clausular. instrument. clausula. 40. gl. 4. n. 2. Soat. receptarum sententiarium, lit. F. n. 135. Franc. Milanen. Sicilia. decis. 5. n. 59. lib. 1. Hieron. Magon. Florent. decis. 3. 8. n. 2. Surd. Mantua. dec. 44. num. 10. Fachin. controuers. lib. 8. c. 5. 2. Caroc. de excusione bonorum, p. 2. q. 31. n. 14. Anton. Faber. in suo C. sub hoc tit. definit. 34. Bernardin. Muscatel. de modo fideiisfforibus, p. 1. modo 20. n. 15. Camill. Borrell. d. tit. 48. d. num. 136. Aloys. Ricc. in collectan. decis. part. 3. collect. 2003. Valent. Franc. in tract. de fideiisfforibus, cap. 5. à num 287. v. que ad num. 286. Quamvis huiusmodi exceptionem anomalam esse, ita vt ante, & post litem contestatam opponi possit, ante in vim dilatoria, post in vim peremptoria, teante Ioan. Gedde. de contrah. & committ. stipul. c. 9. concl. 5. n. 105. Anton. Hering. in tract. de fideiisfforibus, cap. 21. D. Barbol. in l. si constante, num. 99. ff. fons matrimonio.

Secondo amplia in exceptione spoliationis, de qua vide Menoch. remed. 3. retinen. n. 666. & remed. 15. recuperand. num. 491. Viuian. tom. 2. communium opiniionum, lib. 7. titul. 1. num. 331. & 339. Bernardin. Muscatel. in d. praxi ciuiti Neapol. part. 3. gloss. auctorem, num. 38.

Tertio amplia in exceptione continetiae cause & non dividenda, de qua Crauet. in cons. 818. n. 2. Myndinger. cent. 2. obseru. 97.

Quarto amplia in exceptione, Tua non interest, quae vti dilatoria ante litem contestationem proponenda est.

nenda est, ut docent Franc. Marc. decisi 905. volum. 2. Surd. decisi. 52. n. 2. Et decisi. 149. n. 24. Et cons. 218. n. 15. Et de alimento, tit. 9. q. 2. n. 66. Et q. 43. n. 8. Menoch. cons. 2. n. 110. Et seqq. Vezin. tom. 2. communum opinionum, lib. 8. tit. 20. n. 9. D. Barbos. in l. si alienam, n. 18. Et in l. Titia, n. 6 ff. solut. matrim. Camil. Borrel. d. tit. 47. num. 76.

8. Quinto amplia in exceptione litis pendentis, de qua vide Afflict. decisi. 354. Marant. de ordine indic. 1. part. 6. princ. memb. 9. num. 42. cum seqq. Perez. l. 1. lib. 8. lib. 2. Ordin. pag. 59. Rebuff. de except. n. 367. Et n. 524. Lancel. de aitem. p. 2. cap. 4. limit. 2. num. 83. Soar. de Pace in præl. tom. 1. temp. 5. num. 81. fol. 48. Alexand. Trentacinq. variar. resol. lib. 2. sit de indic. resol. 3. n. 10. Amat. Roderic. in præl. de modo, Et forma videndi, seu examinandi processum, cap. 5. num. 70. Camil. Borrell. d. tit. 48. n. 145. nouissimè Mendez à Castro in præxi faculari Lusitanie, lib. 3. cap. 3. n. 11. Bernardin. Muscatel. in sua præxi aurea Ciuii Neapol. p. 2. gloss. Tribunalis, num. 13. D. Barbos. in l. si quis posteaquum, n. 276. 9 ff. de indic. Contumax litis pendentia exceptionem allegare non potest, ex Camil. Borrel. d. tit. 40. n. 26. Et litis pendentia non indicitur ex lite calumniosa, ut per Stephan. Gratian. discept. forens. c. 2. n. 2. Et 10. 12. Nec inducitur ex citatione, nisi sit certa citatio, & in ea sint expressa illa, per qua reus possit instrui, ut per Surd. decisi. 5. num. 2. Et 3. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 2. num. 33. Franc. Vidian. decisi. 320. num. 4. Camill. Borrel. d. tit. 44. n. 554. cum seqg. Et index Ecclesiasticus debet admittere exceptionem, si indicata per indicem facularum, & ita index facularum exceptionem rei indicata per indicem Ecclesiasticum in cœlibus, per cap. vlt. de ex. ept. lib. 6. resoluit Cardos. in præxi indicum, verbo, index, num. 37.

11. Limita primò supradictam conclusionem, prætè quod exceptio dilatoria intra terminum à indice prostatum, seu ante item contestatam proponenda sit, ut non procedat quando statim, & incontinenti post terminum elapsum, aut item contestatam, proposita fuerit, ut resoluunt Rebuff. in tract. huius tit. n. 476. Et ad leges Gallia, tract. de dilat. gloss. vnic. n. 1. Tiraq. de retrat. tit. 2. §. 1. gloss. 5. n. 10. Perez tit. 6. lib. 5. Ordin. pag. 577.

12. Limita secundò, quando pars ignorabat exceptionem dilatoriam sibi competere tempore termini à indice prostatu, ultra quam facere possit, Rebuff. in tract. huius tit. n. 379. vbi n. 381. etiam limitat, quando non stetit per partem quominus opponeret, sed per indicem.

13. Limita tertio in exceptione defœctum personæ iudicis respiciente, de quo vide D. Barbos. in l. cum Prætors. §. fin. n. 13. cum seqg. ff. de indic.

14. Limita quartò in exceptione, ut quis non conueniatur, ultra quam facere possit, Rebuff. in tract. huius tit. n. 393. Boët. decisi. 19. num. 9. Azeued. l. 1. n. 66. cum seqg. tit. 2. lib. 4. noua recop. Guttier. de iuram. confirm. p. 3. c. 15. n. 37.

15. Limita quintò in Exceptione attentatorum, vide D. Barbos. in l. si de vi, ff. de indic. num. 489. cum seqg.

16. Limita sextò in exceptione inuentarij, vide Garc. Mastril. Sicil. decisi. 24. quem refert Aloy. Ricc. in collect. dec. collect. 21. in medio, p. 1.

17. Limita septimæ in exceptione ineptitudinis libelli, vide Rebuff. in tract. huius tit. n. 331. Bellacomb. tom. 2. commun. opin. lib. 8. tit. 20. n. 35. Curius Philip. p. 1. §. 13. n. 4.

18. Limita octaua in exceptione, quod debent dari alimenta, Surd. de alim. l. q. 111. n. 23.

Fidem facia iuramento.] Notatur ad hoc quod ignorantia cum sit quid in animo confitens, iuramento probatur, ut per Bauer. in tract. de iuramenti effectibus, eff. 53. ves. octauo principaliter, Sebast. Med. de casibus fori. p. 1. q. 3. n. 14. Herculian. de negativa, n. 27. Boujum de statutaria præscr. gl. 19. n. 13. Menoch. de arbore. casu 286. n. 2. cum seqg. Maſcard. de probat. concl. 6. 38. n. 1. Et 2. concl. 88. 1. n. 1. Seraphin. de prialig. iuram. præm. 4. à n. 1. Mancin. in tract. de iure. effectu 103. n. 1. Card. Tusch. verbo. ignoranta, concl. 24. Baptista Costa. de facti scientia, Et ignor. infest. 8. 4. n. 2. Contra quod tamen admitti potest probatio, ut per Tiraq. de retrat. tit. 1. §. 4. gloss. 1. n. 1. faciunt quæ tradit Couar. lib. 2. variar. c. 10. n. 1. vers. tertio, vbi hanc text. optimum dicit.

Ad illam notitiam, &c.] Ergo tempus ad producenda instrumenta currit à die notitiae, ut per Tiraq. de retrat. tit. 1. §. 36. gl. 4. n. 1.

In gloss. Ex tunc, ibi, id est, post terminum statutum à 21 indice, & finium. Vnde exceptio dilatoria, quæ lite iam contestata incipit competere, potest tunc opponi, non obstante termino finito, ut per Cou. lib. 1. var. cap. 16. num. 13. column. 2. Rebuff. in tractat. huius tit. num. 378.

In gloss. Potestate, ibi, ut si velit proponere, &c.] 22 Notatur ad hoc quod regulatio iudicis ante alias exceptions proponenda est, ut per Couar. præl. c. 26. n. 2. Rebuff. in tract. huius tit. n. 154. Et tom. 2. ad leges Gallia, tract. de recusat. art. 1. gl. 1. Soat. de Pace præl. tom. 1. part. 1. temp. 5. num. 2. 1. Et tom. 2. cap. 6. num. 2. D. Barbos. in l. si quis ex aliena, n. 74. Et 79. ff. de indic. Pacian. de probat. lib. 2. cap. 45. num. 14. Et seq. Mich. Grall. communum lib. 2. cap. 8. quest. 14. Sigism. Scacc. de indic. casuarum ciuilium. cap. 101. n. 8. Cardin. Tusch. verbo, index, concl. 423. n. 2. Iacob de Laurent. de indic. suspeclio, cap. 14. num. 2. vers. eadémque, Farinac. fragment. criminal. part. 2. verbo, index, num. 898.

S V M M A R I V M.

1. Excommunicatus excipere, appellare, & omnem defensionem facere potest, sed reconvenire non potest.
2. Index potest recusari quotiescumque magis unam partem, quam aliam diligit.
3. Suspectus sub iudice litigare durum, & periculum est.
4. Excommunicatus habet anelitatem legitime defensionis in iudicio uti reus necessarius.
5. Excommunicatus potest opponere exceptionem non numerata pecunie, rei indicata, dolis mali, solutionis, & præscriptionis.
6. Iudicis suspectu nunguam Princeps presumitur ex certa scientia causam committere.
7. Excommunicatus potest recusare indicem suspectum.
8. Excommunicato potest in statu sententiam ab solutori illa non est neganda.
9. Excommunicatus excipere potest de pacto non pertendo.
10. Excommunicatus an possit ponere exceptionem compensationis.

C A P. Cùm inter. V.

Excommunicatus potest appellare, & facere omnem legitimam defensionem in iudicio, sed non potest agere, nec reconvenire, & in hoc non attendit

De Exceptionibus , Tit. XXV. 609

¶itur fauor excommunicati, sed æquitas iudicij. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innoc. Colle&t. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Henric. Boich. Butr. Anch. Bald. Panorm. Felin. Dec. Martin. Vran. Alex. de Neu. Cujac. Vitian. in rationali secundi libri iuris Pontifici pag. 241. Alagona in compendio iuris Canonici pag. 304. & tom. 4 repet. in iure Canon. ad secundum Decret. libr. Petr. Paul. Paris remissiùe Casal. in annot. & Ximen. in concord. part. 1. & 2. nouissime de Valboa ubi supr. referuntur ab Ant. August. collect. 4. Decret. sub tit. de indic. lib. 2. 2.

2. *Do*uos ex vobis habebat suspectos, &c.] Per hunc text. dicit Alex. de Neu. hic n. 13. indicem posse recusari quotiescumque magis vnam partem diligit, quam aliam, & magis se favorabilem ostendit vni parti, quam alteri, sequuntur in cap. postremo, hoc tis. Prapos. n. 11. vers. prima resp. & ver. 20. Franch. n. 10. vers. 21. Marant. de ordine indic. p. 6. num. 43. Aufrex. de recusat. n. 18. ver. 28. Cardin. Tusch. verbo, suspectus, concil. 9. 8. n. 9. Farin. fragment. crimin. p. 2. verbo, index, n. 785 vbi n. 786. tenet in specie exprimi debere cauam cur index magis fauere vni parti quam alteri, & n. 787. Aufrex. d. tract. de recusat. n. 19. & Ménoch. casu 152. n. 13. dicit quod arbitrio iudicis remittitur quando index dicatur vni parti magis fauere, quam alteri.

3. *Coram suspecto iudice litigata.*] Durum enim, & periculofum est suspecto sub iudice litigare, Crauet. cors. 12. num. 25. Tiber. Decian. resp. 16. num. 12. volum. 1. & respons. 10. num. 6. volum. 3. Greg. l. 22. per text. ibi tit. 4. part. 3. Amat. Roder. d. cap. 10. num. 17. Pacian. de probat. lib. 2. cap. 45. n. 7. cum seqq. Seraphin. de pr. uileg. iuram. priu. 7. num. 1. Perez. l. 1. in princip. tit. 5. lib. 3. Ordin. Scobat. de rati. o. i. i. 8. num. 17. & 18. Aldouin. conf. 30. n. 45. Ambros. decis. 50. o. n. 54. num. seqq. Magon. Florent. dec. 63. n. 8. noue Ostau. Glorit. resp. 11. num. 3.

4. *Legitima defensio in iudicio referuatur, &c.]* Ergo excommunicatus habet anchoritatem legitimam defensionis in iudicio, uti reus necessarius, vt per Ant. Ricciul. de iure person. extra premium Ecclesie existent. lib. 4. cap. 33. à princ. dummodo tamen huic modi defensio non habeat naturam impugnationis, vt per Innoc. hic sub 1. vers. item etiam. Ioan. Andr. n. 2. ver. quid. Imola vers. decimo. Abb. n. 1. & c. 24. ac Dec. n. 36. quos referunt, & sequitur Ricciul. d. cap. 33. n. 4. Vnde deducitur excommunicatus posse opponere exceptionem non numeratae pecuniae, quia hoc respicit defensionem, dummodo proponatur excipiendo, non autem principaliter, vt per Bald. hic n. 10. Secundò deducitur, quod si conueniat ad tradendam rem venditam, potest excipere de pretio sibi non solito, quia hoc etiam pertinet ad defensionem, ne cogatur sine pretij solutione rem tradere, vt per Ioan. Andr. hic n. 7. Bald. sub n. 8 in fine, Abb. n. 26. & Dec. num. 64. Tertiò deducitur posse opponere exceptionem solutionis, prescriptioni, rei iudicatae, dolii mali, iurisfundi & quod metus causa, vt de omnibus probat Anton. Ricciul. d. cap. 33. n. 12. Declara tamen excommunicatum non debere audiri quamvis sit reus originarius, & necessarius, si contemnit absolutionem, vt per Gemin. in cap. 1. num. 10. vers. & facit, de re/cript. in 6. Felin. in cap. intellectus, de indic. 8. in 7. declar. Hippol. de Marfil. sing. 60. n. 2. Petr. de Bais. in direct. elect. p. 2. c. 10. n. 2. Soar. de centur. disp. 16. sett. 4. interrog. 2. post princ. quos referunt Burratt. decis. 536. num. 6.

6. *Vnde in talibus, &c.]* Notatur ad hoc quod excommunicatus potest recusare indicem suspectum, cum maximè defensionem respiciat coram iudice non

suspecto litigare, vt per Host. n. 6. vers. hic manifeste. Bald. in princ. Butr. n. 3. Anch. & Abb. etiam num. 3. quos referunt, & sequitur Anton. Ricciul. d. c. 33. n. 13. in principio.

Ac suspectis iudicibus Sed. Apost. &c.] Notatur ad 7 hoc quod iudici suspecto nunquam Princeps præsumitur ex certa scientia cauam committere, vt per Felin. hic num. 8. vers. stamen simpliciter, vbi ampliat etiam quod commissio causæ fieret per Papam personæ valde à Papa commendata. Dec. num. 14. in ult. notab. Myrsing. cert. 1. obser. 63. ad fin. vers. obserua etiam. Sigism. Scacc. de appellat. g. 16. l. 1. n. 119. & n. 122. Iacob. de Laurent. de iudice suspecto, cap. 2. num. 19. Farin. fragment. crimin. part. 2. verbo, ludeo, num. 961.

Quando in causa abolutionis, &c.] Ergo excommunicatus perenti instant sententiam abolutionem ei illa non est deneganda, vt per Dec. hic n. 12. vers. mibi videtur, & alios quos referunt, & sequitur Anton. Ricciul. d. c. 33. n. 7. vers. contrarium contra Butr. Abb. Felin. Alexand. de Neno, & alios per eum allegatos, vbi multipliciter intelligit text. in presenti, vt apud eum videre licet.

In gloss. *Legitima defensio*, ibi, & sic potest excipere de pacto, &c. Notatur ad hoc quod excommunicatus excipere potest de pacto de non petendo, quia & hoc respicit defensionem, vt per Ant. Ricciul. d. c. 33. n. 12. in princ.

In gloss. *Reconventione*, ibi, sed nunquid potest excommunicatus compensare, &c.] Notatur ad hoc quod excommunicatus non potest proponere exceptionem compensationis vt in presenti, sententia Imola sub 8. vers. sed forte, Felin. n. 24. Anch. n. 10. & Bald. n. 5. sequitur Alex. cors. 12. n. 13. lib. 1. Cuius tamen contrarium tenuit Ioan. Andr. hic, & Butr. n. 4. ac Dec. n. 63. sed pro concordia tres causi distinguit Anton. Ricciul. d. lib. 4. c. 34. princip.

S V M M A R I V M.

1. *Excipiens non videtur fateri ea, quæ in exceptione includuntur. Ex exceptio falsa potest etiam post sententiam opponi.*
2. *Confiteri non censetur excipere ea quæ in exceptione includuntur.*
3. *Excipiens se excommunicationis abolutionem obtinuisse non fatur, se excommunicatum.*
4. *Exceptio falsi procuratoris in quacumque iudicij parte opponi potest, & n. 5.*
5. *Sententia quæ per falsa instrumenta, vel alias falsa probationes profertur, non valeat.*
6. *Declaratur texti. in presenti, & n. 8.*

C A P. Cùm venerabilis. VI.

Si reus à quo, v. g. res Ecclesie petitur excipiat de permutatione ipsius rei facta cum actore, per hoc non confitetur actorem, fuisse dominum ipsius rei, nec fatur de intentione adversarij. Item exceptio falsitatis instrumenti potest obici non solum ante, sed etiam post sententiam latam, vsque ad viginti annos. Item delictum personæ non debet redundare in damnum Ecclesie. Colligunt ex Ordinar. Abb. antiq. Innocent. Colle&t. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Anch. Butr. Bald. Panorm. Henric. Boich. Dec. Felin. Martin. Vran. Alexand. de Neu. Vitian. in rationali secundi libri iuris Pontifici pag. 242. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 340. & tom. 4. repet.

610 Collectanea Doct. in lib. II. Decretal.

repet. in iure Canonico ad secundum librum Decretalium, Petr. Paul. Paris. remissiū Catal. in annos. & Ximen. in concord. part. 1. & 2. referunt ab Anton. Aug. collect. 4. Decret. lib. 2. sub tit. de confessi, cap. unic. nouissimè de Valboa ubi sup.

2 *Quia exceptionem obiciens, &c.*] Notatur ad hoc quod confiteri non censetur excipiens ea, quae in exceptione includuntur, ut per Conat. variar. lib. 1. cap. 1. n. 2. ver. eod. iure, Cacheran. Pedemont. decis. 178. n. 9. Franc. Milaren. Sicilia decis. 4. n. 46. lib. 2. Bellon. Genuen. decis. 138. n. 9. & decis. 91. n. 1. Petr. Greg. Syntagma 3 tum iuri, lib. 2. 1. cap. 17. num. 3. Vnde excipiens se excommunicationis absolutionem obtinuisse, non facetus se excommunicatum, ut per Couar. in cap. alma mister, part. 1. §. 12. ver. secundo, Mascard. de probat. concl. 700.

4 *Verum etiam post obici potest exceptio falsitatis.*] Notatur ad hoc quod exceptio falsi procuratoris in quacunque iudicij parte opponi potest, ut per Rebuff. in tract. huius tit. n. 389. Bellacomb. tom. 1. commen. opinio- num, lib. 4. tit. 2. 4. num. 56. pag. 612. Perez l. 1. tit. 4. lib. 2. Ordin. pag. 5. 3. Cald. Pereira de renovat. 17. n. 33. Menoch. conf. 345. n. 12. Mench. freq. e. 16. n. 5. Card. d. verbo, exception. n. 7. & 8. Amat. Rodet. in pralt. de modo, & forma videndi seu examinandi processum, e. n. 73. Bernardin. Muscatel. in sua praxi aurea Civilis Neapol. p. 1. gloss. veniens. n. 4. Esto, quod opponens visque ad finem litis conscientius omisiter exceptionem, nec enim scientia redditur iudicium validum, sed consensu, & mandato domini, cuius nomine agitur, ut per gl. Barbat. Bald. & Iaf. in l. licet, C. de procurat. Pinel. in l. 1. C. de bonis maternis, p. 3. n. 32. Menoch. conf. 345. num. 12. Mench. gloss. freq. c. 16. n. 5.

5 In gloss. Bona fidei. De materia huius gl. vide latè Couar. in reg. possessor, part. 2. §. 6. à n. 4. Valasc. de iure emphat. q. 5. n. 12.

6 In gloss. Veritate, pen. ibi, prouniabitur nulla. Intentit gloss. non valere sententiam, qua per falsa instrumenta, vel alias falsas probationes profertur similis gloss. 1. in §. appellatur, Inf. hoc tit. sequuntur alij, ut per Dec. hic n. 3. Conat. in cap. alma Mater. p. 1. 8. 11. n. 14. Zazi. lib. 1. singularium resp. c. 1. 3. Pro quibus ex-penditur text. bic, & in cap. licet, post princip. de probat. & in l. quis agnitus 11. ad fin. ff. hoc tit. l. si prator. 75. 8. Magellus, iuncta gloss. verbo sciens, ff. de indic. l. 1. C. si tuor falsis, in quibus nulla facta mentione restitutio-nis, aut alterius remedij extraordinarij sententia per falsas probationes corruit. Sed obstat text. in l. Diuus 33. ff. de indic. vbi probatur contra huiusmodi sententiam restitutio-nem competere, qua contra senten-tiam nullam iure non conceditur, l. in causa 17. in princip. ff. de minorib. conductus text. bic, in verbo retractari, l. pen. ibi, retractari pricipium, vbi gloss. C. de transact. l. 2. C. si ex falsis instrum. obseruant gloss. in d. cap. licet, verbo opponi, gloss. pen. in d. l. qui agnitus, vbi Socin. 8. Bart. num. vlt. in d. l. Diuus, vbi post alios Iaf. n. 8. communis ex Paris. n. 64. & aliis bic, Menoch. de arbitr. casu 15. in princ. Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo l. 16. 5. pecc. alios intelligentes verba huius text. & d. cap. licet, & d. l. qui agnitus, cum similibus procedere prævia restitutio, quam supponunt, iuxta d. l. Diuus, ad quam se refert Iureconf. in d. l. qui agnitus, ibi, principibus constitutionibus, limitantes tamen communem non procedere, vbi sententia per falsas probationes contra absentem profertur, ut in d. §. Marcellus, vel vbi contra minorem, ut in d. l. C. si ex falsis, de quo per Iaf. in d. l. Diuus, n. 4. Dec. n. 31. Paris. n. 7. 1. in praesenti, Dec. in d. cap. licet n. 21. ver. prædicta, cum feqq. Gam. decis. 110. n. 42.

7 Nec retenta hac opinione communis obstat quod

text. in praesenti, cognoscit sententiam in proposito vñque ad annos viginti retractari posse, id quod per viam restitutio-nis non nisi intra quadriennium conceditur ex reg. l. vlt. de tempor. in integr. ref. t. cap. 1. de in integr. ref. lib. 6. agnoscit in specie gloss. vlt. & communis, in d. l. Diuus, tum quia (& sic retorquet argumentum) si text. intenderet huiusmodi sententiam esse nullam, & nullitatis remedio retractandam, non tantum intra viginti, sed etiam intra triginta annos agi posset, iuxta gloss. in summa. in fine 35. 9. 9. receptam communiter ut per Tiraq. de retract. tit. 1. §. 36. gloss. 2. n. 38. tum etiam quia reg. d. l. vlt. & d. c. 1. dum quadriennium praefiniunt procedunt tantum in restitutio-nis, qua competit ex Pratorum editis, & olim anno tantum durabat, l. in iure vtile, ff. de minorib. in cuius locum hodie quadriennium subrogatur, de quo in d. l. vlt. quæ locum non habet in restitutio-nis, qua cōpetit ex Principiū constitutionibus, qualis est hæc, iuxta d. l. Diuus.

Dicendum igitur Pontificem in praesenti, memini-8 se viginti annorum, quia is est terminus omnium maximis, intra quero ad summum sententia per falsas probationes prolatæ retractari potest, etenim vñque ad illud spatium viginti annorum querela & accusatio falsi criminis intentari valet, l. querela, C. de falsis, & in consequentiam sententia prolatæ per falsas probationes relincki potest, d. l. 2. d. l. Diuus, licet alias direc-tæ, & principaliter per viam restitutio-nis intra quadriennium tantummodo relinquantur. Nec item obstat quod huiusmodi sententia contra ius litigatori, non autem contra ius constitutionis profertur, ac subinde in rem indicatam transit, ius facere definit, imo isthac omnia supponit restitutio, & satis non posse retractari via ordinaria, prout contingit in proposito, & in tit. C. si aduersus rem indic.

CAP. Olim. VII.

Honor. III.

I Vdex post appellationem datam, si causa propter quam fuit appellatum probatur vera, v.g. quia index cognoscit causam trahendo reuin vltre duas dietas à sua dicefci, declarabit appellationem esse legitimam, sed supercedere debet super ea principali, vel negotio. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Beliam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Holt. Henric. Boich. Anchart. Butt. Bald. Dec. Panormit. Felin. Guid. Papa. Martin. Vran. Alexand. de Neno. Cujac. Vinian. in rationali secundi libri iuri Pontifici, pag. 243. Agona in comprehend. iuri Canon. pag. 205. & 206. 4. repet. super iure Canonico in secundum librum Decretal. Petr. Paul. Paris. remissiū Ximen. in concord. part. 2. & nouissimè Ioan de Valboa ubi supr.

De materia huius text. quatenus agit de dictis dixi. latè ad cap. nonnulli 28. de scriptis.

CAP. Dilecti. VIII.

Excommunicati & periuri, v.g. Canonici possunt & opponere exceptionem excommunicationis, & periuri contra aliquem in defensionem suæ Ecclesie,

&

De Exceptionibus, Tit. XXV. 611

& ille non potest explicare exceptionem excommunicationis & perjurij contra Canonicos ne excipiunt contra ipsos, & quicquid factum erit post appellacionem, irritatur. Colligunt ex Ordinat. Abb. antiqu. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Joan. Andr. Imol. Anan. Host. Anch. Butr. Bald. Panorm. Henric. Boich, Dec. Felin. Guid. Papae, Martin. Vran. Alex. de Neno, Cujac. Viuian. in rationali secundi libri iuris Pontif. pag. 243. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 305. & tom. 4. repet. in iure Canonico ad secundum lib. Decret. Petr. Paul. Paris. remissiu Ximen. in concord. p. 1. & 2. nouissime Io. de Valboa ubi supr.

C A P. Apostolicæ. I X.

Gregor. IX.

Quando quis agit pro ordinatione Ecclesiæ, & excipiunt contra ipsum quod sit suspensus, & amotus à beneficio, & agens vult probare hanc sententiam esse falsam, est ad cautelam abfolendus ne retardetur ordinatio Ecclesiæ. Colligunt ex Ordinat. Abb. antiqu. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Joan. Andr. Imol. Anan. Host. Anch. Henric. Boich, Butr. Bald. Panorm. Dec. Felin. Martin. Vran. Alex. de Neno, Viuian. in rationali secundi libri iuris Pontif. pag. 244. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 305. & tom. 4. repet. in iure Canonico ad secundum lib. Decret. lib. 3. Petr. Paul. Paris. remissiu Ximen. in concord. p. 1. & 2. nouissime de Valboa ubi sup.

Relaxauimus ad cautelam.] De absolitione ad cautelam à quo dari possit, & quibus concurrentibus, & an aliqua ex causa impediti valeat, latè Anton. Riccius. de iure person. lib. 4. c. 66. per totum, Quarant. in summa bullarij, verbo, Archiepiscopi auctoritas, aut. 18. ver. id autem, n. 14.

S V M M A R I V M.

- 1 Excommunicationis exceptione non obstante valeret rescriptum imperatum in causa appellationis, non facta excommunicationis mentione, & n. 2.
- 2 Excommunicationis exceptione ad sui defensionem omnes, & quas- cunque exceptions proponere potest.

C A P. Dilecta. X.

Rescriptum imperatum à Sede Apost. in quo fit mentio de excommunicatione lata post legitimam appellationem, valet, & si quid contra ipsum de excommunicatione excipiatur, non repellitur ab executione appellationis. Colligunt ex Ordinat. Abb. antiqu. Innocent. Collect. Zabar. Bellam. Joan. Andr. Imol. Anan. Host. Henric. Anch. Butr. Bald. Panorm. Martin. Vran. Alex. de Neno, Cujac. Viuian. in rationali libri iuris Pontif. pag. 244. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 306. & tom. 4. repet. super in iure Canonico ad lib. 2. Decret. Petr. Paul. Paris. remissiu Ximen. in concord. p. 2. & nouissime Io. de Valboa ubi supr.

Probat hic text. excommunicationis exceptione non obstante valere rescriptum imperatum in causa appellationis non facta excommunicationis mentione, nam cum excommunicatus possit appellare, & cum inter, suprā hoc tit. & super appellatione rescriptum valeat impetrare, cap. vlt. infra hoc tit. merito & hoc facere poterit, siue fiat mentio excommunicationis,

sive non, generale enim est in omnibus casibus ex quibus excommunicatus potest impetrare in illis valere rescripta, non facta mentione excommunicationis, ita Felin. in d. cap. vlt. sub n. 9. vers. & adde, quod, & in cap. dilectus 27. sub n. 12. vers. item adde, de rescriptis. Socin. in cap. sacris, n. 17. 8. de sententia excom. quos refert, & sequitur Ant. Ricc. de iure person. 38. n. 29.

Et cuiuslibet excommunicato defensionis, &c.] Ergo excommunicatus ad sui defensionem omnes, & quas- cunque exceptions proponere potest, ut per Surd. de alim. tit. 8. priu. 8. n. 6. Peregrin. de iure fisci, lib. 3. tit. 11. n. 19. Carol. de Graff in tract. de except. except. 4. n. 51. plures per Ricc. d. c. 8. n. 32. vbi n. 3. ampliat procedere in except. reali, quæ defendit conuentum in eo, super quo conuenit, & n. 35. etiam ampliat in exceptionibus, quæ pertinentiudicis personam, & n. 35. in exceptionibus fori declinatoriis, & com- petentibus ratione temporis.

C A P. Significauerunt. XI.

Quilibet etiā principalis actor non debet excludi à prosequitione appellationis, etiam si opponatur excommunicationis, quia excommunicatus conceditur omnis legitima defensio in iudicio. Colligunt ex Ordinat. Abb. antiqu. Innocent. Collect. Zabar. Bellam. Joan. Andr. Imol. Anan. Host. Anch. Henric. Butr. Bald. Panorm. Felin. Guid. Papae, Martin. Vran. Alex. de Neno, Cujac. Viuian. in rationali secundi libri iuris Pontificij, pag. 245. Alagona in compendio iuris Canon. pag. 306. & tom. 4. repet. super in iure Canonico ad secundum librum Decret. Petr. Paul. Paris. remissiu Ximen. in concord. p. 4. & nouissime Io. de Valboa ubi sup.

Quod pretextu excommunicationis, &c.] Notatur ad hoc quod excommunicatus potest appellare, ut per Anton. Ricc. de iure person. extra gremium Ecclesiæ existent. lib. 4. c. 38. n. 39. vbi n. 30. ampliat etiam excommunicatus esset actor originarius, & n. 31. cum Franch. in c. 1. sub n. 3. hoc tit. lib. 5. declarat procedere in appellatione interposita ab actu facto per indicem judicialiter, vel extra judicialiter, secus in appellatione interposita ab actu partis extra judicialiter facta, puta in electione vel alio simili causa, quia tunc excommunicatus appellando, & appellationem prosequendo non audiretur, & rescriptum imperatum cum processu desuper facto non valeret.

S V M M A R I V M.

- 1 Reus in quacunque parte litis excommunicationem contra alterum officiis auditur, & si malitiose distulerit, in expensis condemnatur. & dico quod non excipiat, ipse index publice excommunicatum repellat.
- 2 Excommunicationis exceptio in quacunque indicij parte opponi potest.
- 3 Excommunicatus iudicare non potest.
- 4 Excommunicatio suum habet effectum in agere in- terdicto recuperande adhuc in causa spoli.
- 5 Excommunicationis exceptio non solum à parte, sed etiam à indice opponi potest.

C A P. Exceptionem. XII.

Excommunicationis exceptionem potest oppo- 1 nere reus in dilatoris proponendis, & in qua- libet parte litis, & si malitiose hanc omisit, ut defaci- get

get auctorem sumptibus, & laboribus condemnabitur ad expensas legitimas; si vero auctor erat publicus excommunicatus, debet cum iudex repellere, etiam si reus non excipiat. Colligunt ex Ordin. Abb. antiqu. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Anchar. Butr. Henric. Boich. Bald. Panorm. Felin. Guid. Papae, Mart. Vran. Alex. de Neuo. Cujac. Vran. in ratione, secundi libri iuris Pontifici, pag. 245. Alagona in compendio iuris Canonici, pag. 306. & tom. 4. repet. super iure Canonico ad secundum Decretalium librum. Petr. Paul. Paris. remissiue Casal. in annos. & Ximen. in concord. part. 1. & 2. & nouissime Ioan. de Valboa ubi supra.

² Collige ex text. excommunicationis exceptionem in quacunq[ue] iudicij parte opponi posse, vt per Soar. de Pace in præcl. tom. 1. p. 1. temp. 5. n. 57. Peregr. de iure fisci, lib. 3. tit. 11. n. 14. Bernard. Muscatel. in præcl. aurea Cimili Neapol. p. 3. gloss. similis, n. 2. Anton. Ricciul. de iure personæ extra gremium Ecclesiæ existens, lib. 4. cap. 31. n. 24. Ordinatio Regia Lusitan. lib. 2. tit. 49. § 2 in fin. etiam post conculcum in causa, Surd. de alim. titul. 8. prim. 8. 3. n. 4. Amat. Roder. in præcl. de modis, & formis videndi, seu examinandi processum, c. 3 n. 72. Ant. Ricc. d. num. 24.

³ Ne quisquam in periculum, &c.] Notatur ad hoc quod excommunicatus indicate non potest, vt per Vgol. tab. de censur. cap. 11. §. 3. Valer. Reginal. in præcl. fori panis, lib. 3. 2. num. 31. vers. 7, ampliantes siue iudex Ecclesiasticus sit, siue laicus, siue ordinarius, siue delegatus, siue publicus, siue priuatus, aut subdelegatus.

⁴ Notatur etiam ad hoc quod in agente interdicto recuperandæ adhuc in causa spolijs excommunicatio sum habet effectum, gloss. verbo, and emia, in cap. in nomine Domini 2. 3. diff. Felin. in cap. dilectus, n. 11. de re script. Menoch. remed. 1. recip. n. 350. Vezin. tom. 2. commun. opin. lib. 8. tit. 3. num. 4. pag. 136. Anton. Gabr. tom. 3. tit. de restit. spoliat. n. 54. pag. 281. Surd. d. prim. 8. 3. num. 2.

⁵ Nihil dominus est officio iudicis repellendus.] Notatur ad hoc quod exceptione excommunicationis opponi potest non solum à parte, sed etiam à iudice ex officio, Socin. in cap. sacris, num. 3. 37. de sententia excommunicationis. Peregr. d. tit. 11. num. 16. Sanch. de Marin. lib. 3. diff. 2. 2. num. 36. Anton. Ricciul. dict. cap. 31. num. 29.

S V M M A R I V M.

- 1 Exceptio rei indicate non competit reo absuluto, quia non possidebar.
- 2 Exceptio rei indicate non competit, quando cessaret causa sententia, quamvis sit idem corpus, eadem causa pendens, & eadem personæ.
- 3 Dicens reus se non possidere ad hoc ut absoluatur cum tempore litis contestata possideret, presumuntur contra ipsum quod dolo defuisse possidere.
- 4 Indicata rei exceptio obstat que concurrere debeant, ostenditur.

C A P. Aduersario. XIII.

¹ Si tempore litis motæ aduersarius desinebat sine dolo rem possidere, & ita absoluatur à iudice, si deinde eam possidet, iterum exceptio rei indicate illi perent non nocet. Colligunt ex Ordin. Abb. antiqu. Innoc. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Hostiens. Henric. Boich. Anchar. Butr. Felin.

Bald. Panorm. Mart. n. Vran. Alexand. de Neuo. Cujac. Vran. in rationali secundi libri iuris Pontifici, pag. 246. Alagona in compendio iuris Canonici, pag. 307. & tom. 4. repet. in iure Canonico ad secundum librum Decretalium, Petr. Paul. Paris. remissiue Ximen. in concord. part. 1.

Collige ex text. exceptionem rei indicate non competit, quando cessaret causa sententia quamvis sit idem corpus, eadem causa pendens, & eadem personæ, vt per Rebuff. in tract. huius ut. n. 513. Nam ut hac exceptio cursu causæ impedit posse, tunc in ea debent concurrere identitas rei, identitas personarum, identitas causæ agendæ, & actionis, de quo vide Btig. de Pace cons. 40. num. 22. D. Barbos. in l. diuotio, §. fin. p. 2. n. 62. ff. solu. marim.

² Non obstat.] Collige ex text. quod si ille, à quo res per rei vindicationem petebatur, fuerit absolu tus, quia illam tempore latæ sententia non possidebat, potest iterum super eadem conueniri, si modo illam possideat, nec agenti obstat exceptio rei indicate, ac subinde si res semel indicate non patit exceptionem in eodem tribunali, à fortiori non pariet in diverso foro contra eam. de except. lib. 6. Dicendum igitur est, quod ille, qui intentat rei vindicationem petendo rem suam, quo tenetur probare, dominium scilicet ex parte sua, & possessionem ex parte rei conueni, siue propriam, siue improprietam, iuxta l. officium 9. l. in rem 2. ff. de rei vindicatione. vt si utrumque simul non probaverit, reus absoluetur, illa tamen differentia constituta quod si reus absoluatur non ex eo quod auctor dominum non probauit, sed quia rem tempore sententia non possidebat, nec dolo desierat possidere, si modo illam possideat, poterit iterum super illa conueniri, nec agenti obstat exceptio rei indicate, & ita illis tribus requisitis necessariis ad hoc ut rei indicate exceptio locum habeat de quibus in l. cum queritur, cum duabus seqq. ff. de except. rei iud. quantum etiam requisitum est addendum, vt videlicet reus absoluens tempore sententia possideat, alias enim exceptio non obstat iuxta hunc textum, scilicet sit eadem causa pendens, idem corpus, seu quantitas, & eadem conditio personarum: at vero si reus absoluatur non ex defectu possessionis in eo, sed quia auctor nihil probauit, iuxta reg. cap. vi. §. vlt. vbi gl. verbo probatione, iura similia citat, de iure, tunc actori iterum agenti obstat exceptio rei indicate, iuxta reg. d. cap. 2. cum similibus hoc tit. lib. 6. Ratio differentia est, quia priori casu cum sententia absoluatoria nitatur in defectu possessionis in reo, non autem quia auctor dominus non erat, recte sequitur quod si rem modo possidet, eam possit dominus ab eo iterum vindicare, sicut ab alio quoquo possesse, vt est de natura rei vindicationis, iuxta notata in §. omnium, Iustit. de actione. at posteriori casu cum reus absoluatur, & sententia fundetur in defectu probationis dominii ex parte auctoris, qui nihil probauit, nunquam amplius eadem petere poterit per actionem rei vindicationis, cum in illo dominum deficit, et si illud iterum probare voluerit, exceptione rei indicate submouebitur, quam conclus. colligunt ex gl. recepta per Bart. & alios, ibi, in l. si quis exhibendum, ff. de except. rei iudic. sequuntur Imol. & Abb. n. 10. Felin. n. 4. in praesent. gl. verbo admitti in d. c. hoc tit. lib. 6. Alex. in l. properandum. §. & signidem. n. 14. C. de iud.

In gloss. Sim dolo, in fin. Notatur ad hoc quod quando tempore litis contestata reus possidebat, & dicat se non possidere, ad hoc ut absoluatur, presumuntur contra ipsum quod dolo desierit possidere, secus autem non constabat, quod tempore litis contestata possideret, nam tunc dicenti eum dolo desisse possidere

possidere probandi onus incumbet, ita Mascard. de probat. concl. 1293. n. 7.

4 In ead. gl. lib. Oportet ad minus, quod tria concurrant, &c. Triā ergo copulatiū cōcurrere debent, ut alicui obstat exceptio rei indicatæ, nempe identitas rei, identitas perlonarū, identitas causæ agendæ, & actionis, de quo vide Burg. de Pace conf. 40. n. 22. Vezin, tom. 2. comm. opin. lib. 8. tit. 2. o. n. 21. Surd. conf. 31. 2. o. 1. & de alimento, tit. 1. q. 126. n. 2. Bernard. Muscatel. in praxi aurea Cimili. Neapol. p. 4. gloss. indicata, optimè Barbos. in 1. diuītio. §. fin. 2. n. 6. ff. solū. marim. Abb. conf. 50. n. 2. vol. 1. Dec. conf. 96. col. 1. in fin. Rot. decis. 100. n. 3. p. 4. diuers. Fab. de Anna conf. 17. vol. 1. Henced. d. conf. 30. n. 50. volum. 1. Surd. conf. 114. n. 21. & conf. 165. n. 11. Menoch. conf. 8. 2. 8. n. 2. Intrigl. sing. 56. n. 1. & sufficiunt interpretatiū faltem concurrere, gl. & Bart. in 1. & an ead. ff. de except. rei ind. Sōcīn. conf. 18. n. 44. vol. 1. Surd. d. conf. 3. 12. n. 26. Lau. conf. 65. n. 5. à Ponte conf. 49. n. 4. Fab. de Anna conf. 5. n. 27. Cornaz decis. 70. n. 8.

C A P. Venerabilem. X I V. & vlt.

Excommunicatus super appellatione potest impetrare rescriptum sive facta excommunicationis mentione, sive non. Colligunt ex Ordinari. Abb. antiqu. Innoc. Collect. Bellam. Zabar. Ioan. Andr. Imol. Anan. Hofst. Anchār. Henric. Butt. Bald. Felin. Panorm. Guid. Papæ. Martin. Vran. Alex. de Neu. Cujac. Viu. n. rat. 2. libri iuris Pont. pag. 246. Alagon. in comp. iuris Canon. pag. 307. & tom. 4. repet. in iure Canon. ad 2. libr. Decret. Petr. Paul. Paris. remissiū Ximen. in concord. p. 2.

Hanc candem conclusiū ex hoc text. desumit Ant. Ricci. de iure person. extra gremium Ecclesiæ existen. l. 4. c. 38. n. 29. vbi etiam dicit hoc ipsius esse generale in omnibus casib; in quibus excommunicatus potest impetrare, quia in illis valent rescripta, non facta mentione excommunicationis, & citat Felin. in præf. n. 9. vers. & addit. quod, ac post alios Soc. in e. sacre, n. 178. de sent. excom. quod quidem verum est, etiam si excommunicatus est etor originarius, nam nihilominus si succumbat, & appellat, poterit super appellatione impetrare rescriptum, vt post Ioan. Andr. & Gemin. in c. 1. de rescriptis, lib. 6. refutat Ant. Ricciul. d. c. 38. n. 30. vbi n. 31. intelligit procedere in appellatione interposita ab actu facto per indicem iudicatiter, vel extra judicialiter; locus in appellatione interposita ab actu partis extra judicialiter facto, putat in electione, vel alio simili casu, quia tunc excommunicatus appellando, & appellationem prosequendo non auditur, & rescriptum impetratum simul cum processu defuper facto non valeret.

De Præscriptionibus.

T I T. XXVI.

S V M M A R I V M A.

- 1 Doctores referuntur super hanc rubr. scribentes.
- 2 Præscriptionem materiam qui Doctores trahent, citantur.
- 3 Præscribere, id est, præs, sive ante scribere.
- 4 Præscribo pro præfino, sive determino aliquando accipitur.
- 5 Præscribo pro excipio interdiu accipitur.
- 6 Præscribere pro acquirendo per possessionem, & ita pro rufucare frequentius accipitur.
- 7 Præscriptio, tenui usq; ad tempus definitur ut sit acquisitione dominij per continuā possessionē temporis legē definita.

Tom. I.

V P E R hanc rubr. scripserunt Zabar. l. 3. Ioan. Andr. Anan. Butt. Anchar. Alex. de Neu. Panorm. Mat. Soc. Bald. Bero. Pet. de Rauen. in compend. iuris Can. Ioan. de Londr. in breviario sandtorum Canonum fol. 171. Mart. Mefnart. in epitome Decret. fol. 80. vers. 3. Dan. Venat. in analysis method. iuris Pontif. a pag. 296. Goffred. & Hofst. in summ. bniū tit. Alex. Caflan. & Anaf. Germon. in parat. iis ad 5. lib. Decr. sub hoc tit. & tom. 4. repet. super iure Canon ad 2. Decret. librum Petr. Paul. Paris. Barthol. Carthag. in exposit. tit. iur. Canonis. & Zype. in analytica postremi iur. Ecclesiæ narrat. Ioan. Honor. lib. 2. sum. in Decret. omnes sub hoc tit.

De materia huius tit. latè Kirchou. Viu. Soar. & alij tom. 2. comm. opin. lib. 7. tit. 2. & Ant. Gabr. tom. 2. sub hoc tit. Conani. lib. 3. comm. c. 11. Perez tit. 13. l. b. 3. Ord. pag. 705. Parlad. rerum quotidianarum lib. 1. c. 1. Pacin. emtron. l. 1. c. 6. 4. cum seq. M. nch. illuſtr. c. 3. Rendin. in præcipiario recept. ext. tom. 1. tit. 79. Sayr. n. clusi. Regia. l. 9. c. 12. Molin. de iustit. tr. 2. d. 4. ff. 60. c. 1. m. seq. Leiss. cod. ir. lib. 2. c. 6. Et de præscriptiōibus peculiarias tractatus ediderunt Balb. Con. Tiraq. Nic. Cifner. Ioan. Baptista. Petr. Gilchen. & nouissimè D. Petr. Barboſa.

Praescriptiōbus] Verbum præscribo, à quo præscriptio dicitur, multipliciter accipiunt Cic. & boni Autores, vt constat ex Thesam. Calep. & aliis Conani. l. 3. comment. c. 11. ex n. 2. Paris. in hac rub. n. 13. secundū quos aliquando iuxta etymologiam, & verbi compositionem dicitur præscribo, id est prius, sive ante scribo, accipi videtur in l. qui sub condicione, ff. de condit. & demonst. quicquid aliter gloss. & quia inscriptiones, seu tituli prius scribuntur, merito præscribere accipitur pro intitulare, vel scribere, sicut & præscriptio pro titulo, vel inscriptione, vt ex Cicer. ostendit prædicti, probat text. sic intelligendus iuxta materiam, & rub. in l. si fin. C. et nemo priuatus.

Rursus accipitur verbum præscribo pro præfino, seu determino, in tra 10 ibi, præscriptum ff. de diuers. & tempor. l. maritus 2. 1. in fin. C. de procurat. sicut & præscriptio accipitur pro præfinitione, vel termino, in quo sensu accipi potest l. præs. 5. in fin. C. de pignorib. Sane quia præcipiens, vel mandans aliquid satis idipsum præfinit, & determinat, merito præscribere dicitur, sicut & præscriptio, vel præscriptum capitur pro præcepto, vel mandato, secundum præcitos, in quo etiam sensu accipi potest d. l. maritus.

Frequentius tamen Iurecons. accipiunt verbum præscribo pro excipio, vlt. ff. de suscep. iut. ord. per. ff. de re ind. quemadmodum & præscriptio pro exceptione, l. qui agnitis 1. ff. de except. l. quinque, vbi gl. ff. finium regund. & quadetur ex rub. ff. de except. præscript. & c. & C. de except. seu præscr. quorum argumento communiter receptum est præscriptionem, & exceptionem nō differre, sed pro eodem accipi, vt intendit text. in l. creator. ff. de diuers. & tempor. Fab. & Angel. in princ. Inſtit. de except. vbi nouiores Dec. num. 2. Paril. ex n. 9. in dict. rub. Con. in reg. p. f. f. f. in princ. n. 3. & 4. vers. sexto, plerique alij. Sed hac in re mibi verius videtur præscriptionē, stricte & proprio loquendo, accipi pro exceptione illa, quæ in principio litis proponenda est, & tractata ante probatam intentionem actoris ad effectum vt processus differatur, vel ut actio perimitur, & agens omnino excludatur a iudicio, cuiusmodi sunt exceptiones dilatoriae, pen. & vlt. C. de except. & nonnullæ peremptoriarum, quæ in principio ante litis contestatam proponi possunt in vim dilatoriarum concludentes actorem omnino excludentiam, de quibus in c. 1. vers. nisi, de litis contestat. lib. 6. Quæ quidem explicatio satis colligitur ex l. si maritus 1. §. vlt. vers. præscriptiones, ff. de adulter. & ex Quintil. fff lib. 7.